

**IZVEDBA PERIODIČNIH SAMOEVALUACIJSKIH IZVIJEŠĆA
SASTAVNICA UNIVERZITETA U MARIBORU**

**THE PERIODICAL SELF-EVALUATION REPORTS
OF THE MEMBERS OF THE UNIVERSITY OF MARIBOR**

Miha Pauko
Univerzitet u Mariboru
Slomškov trg 15, 2000 Maribor, Slovenija

Prof. dr. Franci Čuš
Fakultet strojarstva, Univerzitet u Mariboru
Smetanova ulica 17, 2000 Maribor, Slovenija

REZIME

Sastavnice Univerziteta u Mariboru godišnje izvode samoevaluacije svoje djelatnosti te izrađuju samoevaluacijska izvješća. Postupak evaluacije i samoevaluacije univerziteta i njegovih sastavnica određuje Pravilnik o postupku samoevaluacije i evaluacije univerziteta i njegovih sastavnica. Komisija za ocjenjivanje kvalitete univerziteta je stalna komisija univerzitetskog senata. O samoevaluacijskim izvješćima (koja sadrže i akcijske planove kako ukloniti utvrđene slabosti, učvrstiti utvrđene prednosti kao i prijedloge potrebnih mjera) raspravljaju komisija i senat univerziteta. U radu smo predložili ciljeve, zadatke i dosadašnje rezultate komisije kao i njene planove za akademsku godinu 2006/2007. Skupili smo i najčešće pronalaze iz samoevaluacijskih izvješća sastavnica univerziteta.

Ključne riječi: visoko školstvo, univerzitet, sastavnice univerziteta, osiguravanje kvalitete, samoevaluacija, samoevaluacijsko izvješće.

ABSTRACT

The members of the University of Maribor every year perform self-evaluations of their activities and prepare the self-evaluation reports. The proceeding of the self-evaluations of the university and their members is defined in The regulations of the proceeding of the self-evaluation and the evaluation of the university and their members. The Quality Assessment Commission is the permanent commission of the university senate. The self-evaluation reports and from them resulted action plans are discussed by the commission and the university senate. There are also goals stated, the tasks and the existing results of the commission's activities and its plans for the academic year 2006/2007. Finally the most repeated findings of the self-evaluation reports of the members of the university are collected.

Keywords: higher education, university, members of the university, quality assurance, self-evaluation, self-evaluation report.

1. OSIGURAVANJE KVALITETE NA UNIVERZITETU U MARIBORU

Univerzitet u Mariboru (u nastavku UM) po veličini drugi je između četiri univerziteta u Republici Sloveniji. Osnovan je 1975. godine i danas broji oko 25.000 studenata, koji su

upisani na njegovih 15 visokoškolskih sastavnica: Ekonomsko-poslovni fakultet, Fakultet elektrotehnike, računarstva in informatike, Građevinski fakultet, Fakultet za kemiju i kemijsku tehnologiju, Agronomski fakultet, Fakultet logistike, Prirodoslovno-matematički fakultet, Fakultet organizacije, Fakultet strojarstva, Fakultet bezbjednostnih nauka, Filozofski fakultet, Medicinski fakultet, Pedagoški fakulteti, Pravni fakultet te Visoku zdravstvenu školu. Sastavnice UM još su Univerzitetska knjižnica i Studentski domovi.

Sastavnice UM već više godina periodično izvode samoevaluacije. Postupak evaluacija i samoevaluacija univerziteta i njegovih sastavnica određuje Pravilnik o postupku samoevaluacije i evaluacije univerziteta te njegovih sastavnica.

U okviru uprave univerziteta, 2006. godine, osnovana je Služba za kvalitetu.

2. KOMISIJA ZA OCJENJIVANJE KVALITETE UNIVERZITETA

Komisija za ocjenjivanje kvalitete univerziteta (u nastavku komisija) prati i izvodi institucionalno i programsko ocjenjivanje kvalitete i efikasnosti pedagoškog, naučno-istraživačkog i umjetničkog rada sastavnica univerziteta te univerziteta kao cjeline. Rad komisije slaže se sa Zakonom o visokom školstvu, Statutom UM, Mjerilima za praćenje, utvrđivanje i osiguravanje kvalitete visokoškolskih zavoda, studijskih programa te naučno-istraživačkog, umjetničkog i stručnog rada te spomenutim pravilnikom.

Komisija je osnovana 1997. godine i ima status stalne komisije Senata UM. Trenutačno broji 22 člana, od čega 14 visokoškolskih nastavnika, 3 nepedagoška radnika i 5 studenata. Mandat članova komisije je četiri, a predstavnika studenata dvije godine.

2.1 Ciljevi komisije

Glavni ciljevi komisije su:

- izvodi godišnje samoevaluacije univerziteta i njegovih sastavnica,
- slijedi cjelovitom konceptu praćenja, utvrđivanja i osiguravanja kvalitete u visokom školstvu,
- godišnje izvještava Senatu UM.

2.2 Rezultati rada komisije

Od osnivanja komisije na UM bile su izvedene slijedeće vanjske evaluacije i samoevaluacije:

- institucionalna vanjska evaluacija CRE – Association of European Universities (1998),
- institucionalna samoevaluacija sastavnica UM (2000),
- samoevaluacija pedagoškog procesa sastavnica UM (2001),
- samoevaluacija istraživačkog procesa sastavnica UM (2002),
- institucionalna samoevaluacija Rektorata UM i Univerzitetske knjižnice (2002),
- »follow-up« samoevaluacija pedagoškog procesa sastavnica UM (2003),
- »follow-up« institucionalna evaluacija EUA – European University Association (2004),
- institucionalna samoevaluacija sastavnica UM (2005),
- institucionalna samoevaluacija sastavnica UM (2006).

2.3 Zadaci komisije

Komisija o svojim konstatacijama, stavovima i prijedlozima obavještava Senat UM kojemu je za svoj rad i odgovorna. Raspravlja i odlučuje o pitanjima s područja praćenja, utvrđivanja i osiguravanja kvalitete, podstiče, usklađuje i prati brigu za kvalitetom na UM i njegovim sastavnicama te prati postupke samoevaluacije i evaluacije univerziteta i njegovih sastavnica. Stalno usklađuje i prati brigu za kvalitetom na univerzitetu i na njegovim sastavnicama.

Komisija opredjeljuje ishodišta za svoje aktivnosti godišnjim radnim planom. U nastavku navodimo najznačajnije aktivnosti komisije u akademskoj godini 2006/2007:

- Zajednički godišnji sastanak komisije sa članovima komisija za kvalitetu sastavnica UM.
- Praćenje promjena u domaćem i europskom visokoškolskom prostoru (promjene u zakonodavstvu, izvođenje bolonjskih procesa).
- Uvođenje efikasne metodologije za samoevaluacije te procjenjivanje samoevaluacijskih izvješća sastavnica UM i izrada zajedničkog izvješća.
- Izrada zajedničkih pokazatelja kvalitete na UM.
- Definiranje ključnih parametara za poboljšanje kvalitete na UM na osnovi analize samoevaluacijskih izvješća.

U strateškom planu svojeg rada komisija ispostavlja slijedeće aktivnosti:

- Praćenje realizacije plana prihvaćenih aktivnosti za poboljšanje kvalitete odnosno uklanjanje utvrđenih slabosti.
- Podsticanje i praćenje rasprava o samoevaluacijskim izvješćima sastavnica UM na organima sastavnica UM i organima UM.
- Osposobljavanje članova komisije i članova komisija za kvalitetu sastavnica UM (učešća na seminarima, radionicama i predavanjima sa domaćim i stranim stručnjacima).
- Osiguravanje redovitih sastajanja komisija za kvalitetu sastavnica UM.

3 GODIŠNJA SAMOEVALUACIJSKA IZVJEŠĆA SASTAVNICA UNIVERZITETA

Postupak evaluacija i samoevaluacija univerziteta i njegovih sastavnica određuje, kao što smo već spomenuli, Pravilnik o postupku samoevaluacije i evaluacije univerziteta i njegovih sastavnica.

Komisija priprema svake godine izvješće o djelatnostima i rezultatima na području praćenja, utvrđivanja i osiguravanja kvalitete na UM.

3.1 Mjerila za samoevaluaciju

Prilikom samoevaluacije UM ili njegovih sastavnica u skladu sa Mjerilima za praćenje, utvrđivanje i osiguravanje kvalitete visokoškolskih zavoda, studijskih programa te naučno-istraživačkog, umjetničkog i stručnog rada, koje je 2004. godine usvojila Nacionalna komisija za kvalitetu visokog školstva, ocjenjuje se:

- namjera, politika, ciljevi, strategija, organiziranost i rukovođenje univerziteta ili sastavnice univerziteta, uređenost dokumentacije te briga za kvalitetu,
- pedagoško-studijska djelatnost,
- naučno-istraživačka, umjetnička i stručna djelatnost,
- visokoškolski učitelji i suradnici, naučni radnici i suradnici,

- upravni, stručni i stručno-tehnički radnici,
- studenti,
- prostori, oprema za pedagošku, naučno-istraživačku i stručnu djelatnost,
- finansiranje pedagoške-studijske, naučno-istraživačke, umjetničke i stručne djelatnosti,
- sudjelovanje sa društvenom okolinom na regionalnom, državnom i međunarodnom nivou.

3.2 Priprema samoevaluacijskog izvješća

Pismeno samoevaluacijsko izvješće glavni je rezultat samoevaluacijskog procesa. Uključuje ocjenu stanja i kritičnu analizu, analizu prednosti i slabosti te prijedloge i preporuke za otklanjanje nedostataka (korektivne mjere) i poboljšanje kvalitete. Takvo izvješće mora podsticati neprekidno poboljšanje kvalitete, efikasnije rukovođenje i upravljanje, unutrašnju pripremu za eksternu evaluaciju te osiguravanje informacija za eksterne evaluatore. Pored opisa i kritične analize glavnih vidika izvješće mora uključivati također i načine, postupke te mjere za poboljšanje kvalitete pomoću kojih bi trebali otkloniti utvrđene nedostatke.

Samoevaluacijsko izvješće priprema samoevaluacijska komisija sastavnice univerziteta svake godine. O godišnjem izvješću raspravljaju senat i drugi organi sastavnice univerziteta, uključujući odgovorne komisije, studentsko vijeće i akademski zbor. Godišnje samoevaluacijsko izvješće (za proteklu akademsku godinu) sastavnica univerziteta šalje komisiji svake godine do 31. listopada.

U zaključku samoevaluacije samoevaluacijska skupina prihvati jasno oblikovane preporuke za održavanje i daljnje poboljšanje kvalitete, koje su zasnovane na utvrđenih prednostima i nedostacima. Na osnovu rezultata samoevaluacije univerzitet ili sastavnica univerziteta moraju pripremiti strateški plan za poboljšanje sistema osiguravanja kvalitete u budućnosti. Zaključci iz izvješća trebaju obuhvaćati ocjene, koje su potkrijepljene dokumentacijom, i preporuke za daljnje poboljšanje kvalitete. Preporuke trebaju biti nedvosmislene i izvodljive te jasno adresirane na one pojedince, koji su odgovorni za daljnje usavršavanje kvalitete.

Procesi odlučivanja o daljnjim mjerama i postupcima za usavršavanje kvalitete koji slijede procesu samoevaluacije, trebaju uključivati i terminski plan budućih djelatnosti.

Potrebno je uspostaviti jasan sistem za redovito praćenje i provjeravanje realizacije preporučenih djelatnosti i utvrđivati njihove učinke. Potrebno je oblikovati sistem izvještavanja odnosno informiranja, tako da budu članovi samoevaluacijske komisije i drugi, koji su sudjelovali prilikom samoevaluacije, upoznati rezultatima daljnjeg poboljšavanja sistema osiguravanja kvalitete, koji proizlaze iz samoevaluacije. O tim rezultatima izvještava se u narednoj samoevaluaciji.

3.3 Rezultati samoevaluacijskih izvješća

Sastavnice UM u svojim samoevaluacijskim izvješćima uglavnom ocjenjuju prije svega svoju pedagošku i istraživačku djelatnost ali isto tako u izvještaj uključuju i ocjenu potpornih procesa. Pri tom su najčešće ocjenjeni studijski programi, studenti, istraživački projekti, visokoškolski nastavnici i saradnici, prostori i istraživačka oprema, informacijski sistem, knjižnica i čitaonica, pribavljanje financijskih sredstava, organiziranost, vizija i strategija te briga o kvaliteti.

S obzirom da su pogledi na kvalitetu u visokom školstvu u svijetu prilično različiti i kod sastavnica UM je evidentno, da prilaze samoevaluacijama na različite načine. Sastavnice

univerziteta na osnovu preporučenih uputstava izrade samoevaluacijska izvješća koja se možda mogu i usporediti s izvješćima nekih drugih sastavnica UM, međutim nikako ne sa većinom od njih ili čak sa svima. Također i po obimu samoevaluacijska izvješća se između sebe bitno razlikuju, jer su neka od njih vrlo kratka a druga vrlo opsežna.

Svrha samoevaluacije na UM sigurno nije međusobna usporedba samoevaluacijskih izvješća sastavnica UM ili čak njihovo rangiranje na osnovi rezultata koji proizlaze iz njih, nego da se na osnovu dragocjenih rezultata samoevaluacije pokuša u što većoj mjeri otkloniti utvrđene slabosti, jačati utvrđene prednosti, identificirati i riješiti konkretne probleme te izraditi prijedloge potrebnih mjera (akcijski plan).

Na UM u važnosti je Pravilnik o postupku samoevaluacije i evaluacije univerziteta i njegovih sastavnica, koji će u budućnosti vjerovatno u većoj mjeri pripomoći barem približnom izjednačenju samoevaluacijskih izvješća sastavnica UM. Tome će doprinijeti i Mjerila o kvaliteti univerziteta, studijskih programa, naučno-istraživačkog, umjetničkog te stručnog rada, koja će UM po svojoj prilici usvojiti u budućoj akademskoj godini. Ova dva opća akta univerziteta trebala bi dakle nekoliko izjednačiti pristup samoevaluacijama sastavnica UM.

Bez obzira na različite pristupe samoevaluacijama sastavnica UM već više godina zaredom ispostavljam najvažnija ključna utvrđenja (zajedničke probleme i moguća rješenja), koja su razvidna iz samoevaluacijskih izvješća sastavnica UM te prijedloge aktivnosti za poboljšanje kvalitete pojedinih sastavnica UM. U nastavku navodimo neka utvrđenja koja su zajednička za većinu sastavnica UM:

Utvrđene slabosti:

- prevelike grupe studenata na predavanjima i još posebno na vježbama,
- nedostupnost studijske literature, premalo u elektronskom obliku,
- slaba prelaznost studenata između godišta,
- produžavanje trajanja studija,
- premalo kvalitetnih podataka i organiziranih kontakata sa diplomcima,
- velika prostorska stiska zbog povećavanja upisa studenata,
- nedovoljna financijska sredstva za nabavu suvremene istraživačke opreme.

Utvrđene prednosti:

- međunarodno usporedbeni studijski programi,
- povećanje broja izbornih predmeta,
- pozitivan trend zapošljavanja sve većeg broja doktora i magistra nauka,
- kvalitetan pedagoški kadar osigurava kvalitetnu izvedbu pedagoškog procesa.

Prijedlozi potrebnih mjera:

- uvođenje novih dodiplomskih i podiplomskih bolonjskih studijskih programa,
- promptno prilagođavanje i obnavljanje studijskih programa s obzirom na zahtjeve okoline,
- izdavanje suvremene studijske literature,
- aktualiziranje predavanja s primjerima iz prakse,
- uvođenje tutorskog sistema,
- odgovarajuće oglašavanje da bi se upisali što bolji srednjoškolci,
- veće uključivanje studenata u istraživački rad,
- osnivanje Alumni klubova,
- veće uključivanje stručnjaka iz prakse u pedagoški proces,
- redovito izvođenje studentskih anketa i javno objavljivanje njihovih rezultata.

Iz spomenutog moguće je ustanoviti veliku sličnost ključnih utvrđenja i prijedloga aktivnosti za poboljšanje sa onima ispred prijašnjih godina.

4. AKCIJSKI PLAN

Na osnovu zajedničkih utvrđenja iz samoevaluacijskih izvješća univerziteta i njegovih sastavnica služba za kvalitetu pripremi akcijski plan za jačanje utvrđenih prednosti odnosno otklanjanje utvrđenih slabosti i nedostataka. O akcijskom planu aktivnosti prvo raspravlja i usvoja ga komisija, a nakon toga komisija ga prosljeđuje na raspravu i usvajanje Senatu UM.

Akcijski planovi realizaciju kojih trebaju pratiti senati pojedinih sastavnica univerziteta i njihovi dekani, sadrže također i navođenje terminskih rokova te imena odgovornih organa odnosno pojedinaca. Akcijski plan mjera trebao bi usvojiti senat svake sastavnice UM i neprestano pratiti njegovu realizaciju.

U nastavku predstavljamo primjer akcijskog plana za poboljšanje pedagoškog procesa na UM (za akademsku godinu 2004/2005):

1. Samoevaluacija postojećih studijskih programa i plan njihove obnove pri čemu treba imati u obziru nove smjernice i modele (zaduženi Komisija za studijske poslove UM i komisije za studijske poslove sastavnica UM).
2. Uvođenje suvremenih metoda nastave, upotreba multimedijских nastavnih pomagala (zadužene sastavnice UM).
3. Stalno izvođenje studentskih anketa i javna objava njihovih rezultata (zaduženi Komisija za studijske poslove UM i komisije za studijske poslove sastavnica UM).
4. Otkloniti prevelike skupine studenata na vježbama, prije svega laboratorijskih i računarskih - najviše 15 studenata (zaduženi rukovodstvo UM i ministarstvo, pristojno za visoko školstvo)
5. Razvoj i afirmacija tutorskog sistema na sastavnicama UM (zadužene sastavnice UM).
6. Povećavanje kvalitetne međunarodne razmjene studenata (zadužene sastavnice UM).
7. Rješavanje prostornih problema sastavnica UM (zaduženi rukovodstvo UM s ministarstvom, odgovornim za visoko školstvo).

5. LITERATURA

- [1] EUA Evaluation Follow-Up Report, European University Association, Brussels, Belgium, 2004.,
- [2] Merila za spremljanje, ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti visokošolskih zavodov, študijskih programov ter znanstvenoraziskovalnega, umetniškega in strokovnega dela, Uradni list Republike Slovenije, št. 63/04, Nacionalna komisija za kvaliteto visokega šolstva, Maribor, 2004.,
- [3] Obvestila, letnik 24 – leto 2006, št. 1. Univerza v Mariboru, Maribor, 2006.,
- [4] Pauko, M.: Poročilo Nacionalne komisije za kvaliteto visokega šolstva 2005, Nacionalna komisija za kvaliteto visokega šolstva, Maribor, 2006.,
- [5] Rozman, I., Stajniko, R., Pauko, M.: Evropska dimenzija kakovosti visokega šolstva v Sloveniji, Razvoj visokega šolstva v Sloveniji: zbornik referatov na posvetu, Ljubljana, 27. 11. 2001, B. Stanovnik, (Urednik), L. Golič, (Urednik), A. Kralj (Urednik), Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana, 2001.,
- [6] Samoevaluacijska izvješća sastavnica Univerziteta u Mariboru (od 2000. do 2006. godine).